

การพัฒนารูปแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก “เรื่องกุมารทอง”

THE DESIGN DEVELOPMENT OF CHILDREN’S BOOK “KUMANTHONG”

กาญจนา ชลสุวัฒน์*

KANCHANA CHOLSUWAT

บทคัดย่อ

หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีที่มาจากการจินตนาการจากตัวละครหลักเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดกุมารทอง ซึ่งต่อยอดเรื่องราวขึ้นใหม่เพื่อให้ความเหมาะสมกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อพัฒนาผลงาน วิเคราะห์หาข้อมูล และการปรับปรุงงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องกุมารทอง 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสร้างสรรค์ คือ เด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี โรงเรียนวัดศาลาทำทราย ชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน ผู้ปกครองและครู จำนวน 30 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง แบบประเมินความพึงพอใจ 1 ฉบับ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการพัฒนารูปแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่าคุณภาพของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องกุมารทองอยู่ในระดับดี

2) ผลการประเมินความพึงพอใจ ตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครองและเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องกุมารทองพบว่าอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: หนังสือภาพสำหรับเด็ก พัฒนารูปแบบ กุมารทอง

Abstract

A creativity research in form of children’s book was emerged from the imagination through the main character of Khun Chang Khun Phan story, in the episode of “The birth of Gold Ghost”, The author has furthered up the story in order to suit the level of the children. The purposes of creating this book are: 1) to develop a work, analyze the data and develop this creative children’s book named Gold Ghost, 2) to study the satisfaction of the readers toward the picture book. The sample that used in this research included 30 students in primary level in Wat Sa La Tasai school in the range of 6-9 years old, and 30 parents and teachers in the school. The research tools included the picture book of Gold Ghost, a satisfaction survey which was a kind of five rating scale. The result showed that:

1. The experts said that the development of the gold ghost picture book was in the good quality.

* วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Suphanburi College of Fine Art, Bunditpatanasilpa Institute

2. The comments from teachers, parents, and primary students in the survey indicated that, the gold ghost picture book was in the great level.

Keywords: Children's book, design development, Kumanthong

บทนำ

“การพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากพัฒนาคน และต้องเริ่มพัฒนาดังแต่ยังเป็นเด็กและเยาวชนก่อนที่จะสายเกินไป หนังสือเป็นปัจจัยและเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการอบรม บ่มเพาะและเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่ดีทั้งกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เด็กเรียนรู้ภาษา ศิลปะ การสื่อสารความหมาย ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนค่านิยมและศีลธรรมอันดีงามจากหนังสือ นอกจากนี้จินตนาการอันบรรเจิดไร้ขอบเขตที่มีชีวิตชีวาในหนังสือ ยังช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้ละเอียดละไม ละเอียดย่อนและมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดอันจะพัฒนาไปสู่การมีนิสัยรักการอ่านของเขาเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในที่สุด

หนังสือยังเป็นตัวเชื่อมความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่นและโยงโยสายสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นด้วยการที่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายใช้เวลาอ่านหนังสือ เล่านิทานให้ลูกหลานฟัง เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดของแต่ละวันที่เด็กรอคอยก็ว่าได้ เด็กจะรู้สึกถึงน้ำเสียงแห่งความอ่อนโยนและอ้อมกอดหรือสัมผัสที่อบอุ่นจากการที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือหรือเล่านิทานให้เขาฟัง ความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย สบายกายและใจจึงเกิดขึ้น กระบวนการอันมีค่านี้สมควรให้เกิดขึ้นในวัยเด็กของเด็กทุกคน หนังสือจึงไม่เพียงแต่เป็นทรัพยากรให้ความรู้ ความบันเทิงเท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นเพื่อนกล่อมเกลาจิตใจ ชี้นำแนวทางอย่างสร้างสรรค์และบ่มเพาะค่านิยมอันดีงามให้ด้วย” (รพินทร ณ ถลางคงสมบูรณ์, 2555)

หนังสือภาพสำหรับเด็กเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีความเชื่อมโยงต่อการพัฒนาสติปัญญา และอารมณ์ การส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านและรู้จักคุณค่าของหนังสือภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะถือได้ว่าเป็นการพัฒนาอนาคตของเด็กและสังคมไปพร้อมกัน เพราะหนังสือภาพสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้สร้างสรรค์ไปสู่ผู้อ่านให้มีจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขต หนังสือภาพหรือหนังสือนิทานสำหรับเด็กที่อาศัยเรื่องราวที่ไม่ใช่ของจริง แต่สามารถยึดเอามาเป็นของจริงได้ด้วยจินตนาการและยังสามารถสอดแทรกคุณธรรม คำสอน ใฝ่ภายในอย่างแนบเนียน จากพลังปัญญาที่มีในหนังสือภาพที่มีคุณภาพ และเข้าไปอยู่ภายในใจของผู้อ่านทั้งเนื้อหาเรื่องราวและรูปแบบ ซึ่งเป็นหัวใจหลักสำคัญของกระบวนการสร้างสรรค์ นอกจากความสวยงาม ความแปลกใหม่แล้วยังต้องปรับรูปแบบให้เข้ากับสภาพการยอมรับของเด็กในสังคมปัจจุบันด้วย เมื่อเด็กอ่านแล้วต้องรู้สึกมีความสุขในเนื้อเรื่องและรูปภาพประกอบที่ประทับใจ เขาจะเกิดความสุขและยอมรับการอ่านหนังสือ ในสภาพสังคมปัจจุบัน นิสัยรักการอ่านของเด็กลดน้อยลงเนื่องจากปัจจัยจากสภาพของสังคมมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกระแสทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตประจำวันนี้นับวันยังมีแต่ความเร่งรีบสะดวกรวดเร็ว ผู้ปกครองส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันคือทั้งโทรศัพท์มือถือให้เด็กไว้เล่นในช่วงเวลานาน ๆ โดยเด็กจะอยู่กับเกมในโทรศัพท์ได้นาน ไม่มีการรบกวน การปลูกฝังด้วยวิธีนี้ทำให้เด็กเกิดความคุ้นชิน ภาพที่เคยปรากฏในอดีตที่มีแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟังนั้นได้เลือนหายไป การอ่านหนังสือจึงเปรียบเสมือนเรื่องน่าเบื่อของเด็ก ความนิยมในการซื้อหนังสือให้ลูกอ่านจึงลดน้อยลงไป

ในความสำคัญดังกล่าวได้นำสาระเหล่านั้นมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กโดยจินตนาการจากตัวละครจากเรื่องขุนช้างขุนแผนในเนื้อหาที่แฝงคติสอนใจที่ข้องเกี่ยวกับความรัก ความเสียสละ และมีตรภาพทั้งงดงามซึ่งเป็นการเชื่อมโยงภาษาภาพให้มีความจริงใจจากผู้เขียนถึงผู้อ่าน ทั้งยังสร้าง

สัมพันธ์ภาพที่ดีให้กับครอบครัวได้อีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งความสำคัญในการสร้างสรรค์หนังสือภาพที่ต้องมีความประณีตในทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาเรื่องราว ภาพประกอบและการจัดวางองค์ประกอบภายใน เมื่อมีความเสร็จสมบูรณ์เป็นต้นฉบับแล้วนำไปสำรวจความพึงพอใจ และนำกลับมาวิเคราะห์หาข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งมีความจำเป็นที่สำคัญประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของผู้อ่าน ต้องนำมาพิจารณา ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผู้สร้างต้องการสร้างรูปแบบสวยงามแปลกใหม่ เรื่องดีเด่นตามหลักการและทฤษฎีต่างๆ หรือสามารถขายได้ หากต้องมองให้ลึกซึ่งถึงความต้องการที่แท้จริงของเด็ก ที่มีความสนใจหนังสือที่สร้างสรรค์อย่างไรจึงจะเป็นการพัฒนาหนังสือภาพที่มีความสมบูรณ์ และเมื่อมีความสมบูรณ์พร้อม ผู้วิจัยสร้างสรรค์จะดำเนินการจัดพิมพ์รูปเล่ม ซึ่งเมื่อมีหนังสือคุณภาพที่ผลิตได้โดยคนไทยก็จะสามารถเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้อ่านได้มากขึ้น เมื่อผู้อ่านเกิดความสนใจ นิยสรักการอ่านก็ตามมา เพราะการอ่านทำให้มีความสุขไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

การนำตัวละครจากวรรณคดีไทยเลื่องชื่อในท้องถิ่นมาผูกเรื่อง ต่อยอดสร้างสรรค์เพื่อให้มีจินตนาการร่วมกับเรื่องเดิม มุ่งเน้นให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยในท้องถิ่น และยังเป็นทางเลือกใหม่ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก ที่แสดงรูปแบบความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ภายในหนังสือภาพ เพราะในความเป็นเอกลักษณ์นั้นสามารถเข้าสู่สากลได้อย่างยั่งยืน

เมื่อหนังสือภาพที่ทำการวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ แต่ขาดการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มตัวอย่าง จึงนำต้นฉบับจัดทำเล่มจำลองเพื่อประเมินความพึงพอใจกับเด็ก, ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญ ผลที่ได้เกิดการพัฒนาหนังสือให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์มากขึ้น โดยปรับทางด้านภาษาและเนื้อเรื่องบางตอนให้มีความกระชับชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนา วิเคราะห์หาข้อมูล และการปรับปรุงงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องกุมารทอง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง

ขอบเขต

ในการวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยใช้ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ

1. เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 6-9 ขวบ โรงเรียนวัดศาลาท่าพราย อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
2. ผู้ปกครองและครูผู้สอนนักเรียนระดับปฐมวัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยสร้างสรรค์การพัฒนาแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง มีวิธีการดำเนินการดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 จัดทำหนังสือจำลองจากต้นฉบับ เรื่องกุมารทอง โดยมีขนาดรูปเล่ม 9.5x10.5 นิ้ว
 ขั้นตอนที่ 2 นำผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านทัศนศิลป์และเรื่องภาษาจำนวน 7 ท่าน และกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อประเมินประสิทธิภาพผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องกุมารทอง ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาเรื่องราวเพื่อสอดคล้องกับหลักการและความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้มีความกระชับโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อเป็นการพัฒนาการอ่าน เพิ่มฉากตามการเปลี่ยนแปลงของเนื้อเรื่อง

ลดทอนบางฉากลงให้เรื่องและภาพประกอบมีความสอดคล้องกันมากขึ้นโดยแก้ไขฉากที่ 13 ชื่อสลับร่าง เปลี่ยนเป็น ฉากชื่อ กุมารทองหายไป และสร้างฉากเพิ่มเติม 1 ฉาก ชื่อว่า หลงทาง เพื่อให้เนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยผู้อ่าน ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ฉากในหนังสือภาพเพิ่มขึ้นรวมเป็นทั้งหมด 16 ฉาก

ขั้นตอนที่ 3 นำผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง “กุมารทอง” แบบแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ประเมินความพึงพอใจผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง “กุมารทอง” สำหรับผู้ปกครองและครูของกลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดศาลาทำทราย

ขั้นตอนที่ 4 นำผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง “กุมารทอง” ประเมินความพึงพอใจกับ กลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดศาลาทำทราย

ขั้นตอนที่ 5 สรุปประเมินผลอภิปราย นำเสนอผลงานแนวทางการปรับปรุงรูปแบบหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง “กุมารทอง”

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง “กุมารทอง” ขนาด 9.5x 10.5 นิ้ว สำหรับกลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดศาลาทำทราย

2. แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง “กุมารทอง” สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางด้านทัศนศิลป์และเรื่องภาษา จำนวน 7 ท่าน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ด้านของเนื้อหา

ด้านที่ 2 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ด้านที่ 3 ด้านของการออกแบบภาพประกอบ

3. แบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ สำหรับกลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดศาลาทำทราย

4. แบบประเมินความพึงพอใจผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง สำหรับผู้ปกครองของกลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดศาลาทำทราย ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับระดับ 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ด้านของเนื้อหา

ด้านที่ 2 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ด้านที่ 3 ด้านของการออกแบบภาพประกอบ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การพัฒนารูปแบบผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง ผู้วิจัยสร้างสรรค์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างสรรค์ทำหนังสือจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อขออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดศาลาทำทราย

2. ผู้วิจัยสร้างสรรค์ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ของโรงเรียนวัดศาลาทำทราย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านทัศนศิลป์ ด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยสร้างสรรค์ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมิน แล้วนำผลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์เกณฑ์สัมบูรณ์จากการกำหนดเกณฑ์การผ่านของผู้เชี่ยวชาญโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. นำข้อมูล แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางด้านทัศนศิลป์และเรื่องภาษามาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของแบบประเมินในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การหาค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย ของ บุญชม ศรีสะอาด (2532, น. 111)

ค่าเฉลี่ยระดับ 4.51 – 5.00	มีความคิดเห็นระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 – 4.50	มีความคิดเห็นดี
ค่าเฉลี่ยระดับ 2.51 – 3.50	มีความคิดเห็นพอใช้
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.51 – 2.50	มีความคิดเห็นควรปรับปรุง
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.00 – 1.50	มีความคิดเห็นตัดทิ้งสถิติที่ใช้ในการวิจัย

4. นำข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจผลงานสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องกุมารทอง สำหรับผู้ปกครองของกลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 6-9 ปี ของชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดศาลาท่าทราย

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย ของ บุญชม ศรีสะอาด (2532, น. 111)

ค่าเฉลี่ยระดับ 4.51 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 – 4.50	มีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระดับ 2.51 – 3.50	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.51 – 2.50	มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.00 – 1.50	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ และในแต่ละด้าน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

2.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลที่เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ค่าเฉลี่ยระดับ 4.51 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระดับ 3.51 – 4.50	มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับ	2.51 – 3.50	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระดับ	1.51 – 2.50	มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระดับ	1.00 – 1.50	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง “กุมารทอง” โดยใช้ตัวละครจากวรรณคดีไทยในท้องถิ่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดกุมารทอง จินตนาการและต่อยอดเรื่องราวขึ้นใหม่ให้มีความเหมาะสมกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความเสียสละและความรักระหว่างเพื่อนและพ่อลูก โดยใช้ตัวละครหลักคือกุมารทอง ขั้นตอนการทำทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างโครงเรื่อง โครงเรื่องแบ่งออกเป็นสามตอนคือ 1. การผจญภัย 2. มิตรภาพ 3. ความเสียสละ รวมทั้งหมด 16 ฉาก ซึ่งภายในเนื้อเรื่องสอดแทรกด้วยคติธรรม

2. การสร้างสรรค์ตัวละคร กุมารทอง และโหงพรายนำมาจากหนังสือวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ส่วนหมอผีและลูกชาย ได้สร้างตัวละครเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดการต่อยอดเรื่องราวและความสมบูรณ์ของหนังสือภาพตามแนวความคิด

3. การออกแบบ การออกแบบฉากและตัวละครจะใช้ลายเส้นและรูปทรงแบบตัดทอนเรียบง่ายเพื่อส่งเสริมจินตนาการและสื่อสารทางภาษาภาพที่ชัดเจน

4. การเตรียมฉากในเล่มมีดังนี้ 1. กลางดึกของคืนหนึ่ง 2. โหงพราย 3. การเดินทาง 4. หมอผี 5. บ่วงมนต์ดำ 6. การจับกุม 7. บ้านหมอผี 8. เพื่อนใหม่ 9. เล่น 10. ความหวัง 11. กุมารทองหายไป 12. ลากจาก 13. หลงทาง 14. ความรักของพ่อ 15. มุ่งหน้า 16. กลับบ้าน

เรื่องย่อมีดังนี้ กุมารทองต้องการอิสรภาพจากการถูกจองจำ แกละเป็นผู้ช่วยให้กุมารทองได้รับอิสระและสร้างมิตรภาพที่งดงาม นอกจากนี้แกละยังเป็นผู้ปลดปล่อยพ่อของเขาจากการทำความชั่วและกลับกลายเป็นคนดี พ่อและเขาได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

การจัดกลุ่มเนื้อหาในฉากคือ ฉากที่ 1-2, 4, 5-6 และ 13 คือฉากผจญภัย ฉากที่ 3, 7-11, 15, 16 คือฉากมิตรภาพ

5. จัดทำภาพต่อเนื่อง ภาพต่อเนื่องใช้ลายเส้นง่าย ๆ แบ่งฉากตามที่วางแผนไว้ 16 ฉาก รวมหน้าปกและปรอง ทั้งหมด 18 หน้า

6. การจัดทำต้นฉบับ นำภาพร่างมาขยายและสร้างผลงานจริงโดยใช้เทคนิคการเขียนสีอะคริลิกลิคบนกระดาษแข็ง

7. การจัดทำหนังสือเล่มจำลอง ผลสำเร็จในการสร้างสรรค์ต้นฉบับมีดังนี้ โดยเรียงจากหน้าปก ปรอง และฉากที่ 1-16 (ภาพที่ 4-22)

ภาพที่ 1 สลักร่าง ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 กุมารทองหายไป ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 หลงทาง ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 4 หน้ากาก ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 5 ปรอง ขนาด 9.5x10.5 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 โหงพราย ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 7 กลางดึกของคืนหนึ่ง ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 8 การเดินทาง ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 หมอผี ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 10 บ่วงมนต์ดำ ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 11 จับกุม ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 12 บ้านหมอผี ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 13 เพื่อนใหม่ ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 14 เล่น ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 15 ความหวัง ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 16 กุมารทองหายไป ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 17 หลงทาง ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 18 ลาจาก ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 19 ความรักของพ่อ ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 20 มุงหน้า ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 21 กลับบ้าน ขนาด 19x21 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 22 รูปเล่มจำลอง ขนาด 9.5x10.5 นิ้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง มีดังนี้

1. ประเมินคุณค่าและประสิทธิภาพของหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ย 4.16 รองลงมา คือ ด้านการออกแบบภาพประกอบมีค่าเฉลี่ย 3.93 และในด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.86 ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในส่วนของด้านเนื้อหาว่าควรต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินไปควรและจดจำง่าย เนื้อหาควรปรับให้กระชับและมีความต่อเนื่องให้มากยิ่งขึ้นและปรับให้เหมาะสมกับวัยผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ วินัย รอดจำ (2544, น. 8-9) ที่กล่าวถึงลักษณะเด่นของหนังสือสำหรับเด็กในด้านของเนื้อหาคือ เนื้อหามีความสนุกสนาน ความง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาถูกต้องดำเนินเรื่องความเข้าใจชวนติดตาม เนื้อหาของเรื่องความสั้นยาวจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไปในเด็กแต่ละวัย ประโยชน์และแง่คิดหลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้แล้วเด็กจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง และสำนวนภาษาต้องเหมาะสมกับวัยเด็กเป็นอย่างยิ่ง ผู้อ่าน จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้เรื่องการใช้ภาษา โดยให้ความรู้ที่เรียบง่ายและง่ายต่อการจดจำไม่ซับซ้อน ตัดทอนประโยคบางประโยคให้มีความกระชับมากยิ่งขึ้น เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ทางด้านเนื้อหา ได้ปรับให้เนื้อหาบางตอนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านโดยให้โครงเรื่องเป็นในแนวทางที่อบอุ่น เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงเรื่องราวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาและการสร้างภาพประกอบที่มีความละเอียดอ่อนสมบูรณ์สวยงาม ความพึงพอใจในหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง พบว่านักเรียนอายุระหว่าง 6-9 ปี มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1. ข้าพเจ้าชอบภาพประกอบเรื่องกุมารทอง รองลงมาคือ ข้อ 3. กุมารทองเป็นตัวละครที่ชอบมากที่สุด และ ข้อ 5. ข้าพเจ้าเข้าใจว่ากุมารทองเป็นหนังสือสำหรับเด็กที่มีที่มาจากวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน การรับรู้และการวิเคราะห์เรื่องราวเนื้อหาจากการอ่านหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทองของเด็กอายุ 6-9 ปี วิเคราะห์เรื่องราวของฉากที่สามารถแบ่งออกเป็นสามส่วน คือส่วนที่เกี่ยวกับการผจญภัย ส่วนที่ 2 คือการเสียสละ ส่วนที่ 3 คือเรื่องของมิตรภาพ โดยการรับรู้ของเด็กอยู่ในระดับมาก เด็กสามารถบอกถึงคตินิยมในเรื่องได้ในระดับมากและสามารถนำภาพประกอบไปเขียนภาพ เชิงจินตนาการได้ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจในหนังสือนิทานภาพประกอบสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง ในกลุ่มของครู และผู้ปกครองพบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจด้านการออกแบบภาพประกอบอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.67 และรองลงมาคือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.58 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเนื้อหาที่มีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.45

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. หนังสือนิทานภาพประกอบสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง สำหรับเด็ก 6-9 ปี พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นโดยรวมในระดับดี ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์จากขั้นตอนดังนี้

1.1 วิเคราะห์ตัวละครที่สามารถสื่อสารกับเด็กโดยนำมาจากวรรณคดีพื้นบ้าน สร้างเนื้อสาระที่มีทั้งการผจญภัย มิตรภาพ และการเสียสละรวมอยู่ในเรื่องเดียวกันเพื่อความสนุกสนานจินตนาการและแฝงคตินิยมโดยเน้นให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้อ่าน

1.2 การออกแบบภาพประกอบ เริ่มจากการออกแบบตัวละครมีการออกแบบไว้หลากหลายเพื่อได้เลือกในตัวละครที่เหมาะสมมากที่สุด เส้นและรูปทรงที่นำมาสร้างภาพประกอบนั้นได้ดัดทอนในแบบศิลปะเด็กเป็นลายเส้นและรูปทรงที่มีความเป็นอิสระรูปทรงง่าย ๆ เพื่อเชื่อมโยงจินตนาการจากผู้สร้างสรรค์สู่ผู้อ่านให้มีความสอดคล้องกัน

1.3 การวางโครงสี ใช้โครงสีที่มีสีสดและทึบที่ผสมผสานกันเน้นสีในตัวละครหลักให้มีความโดดเด่นและจดจำได้ง่าย โดยลงสีที่เป็นพื้นหลักและทึบสีอ่อนลงไปและเว้นเส้นขอบแทนการตัดเส้น ซึ่งผลที่ได้ทำให้มีรูปทรงที่มีความเป็นอิสระ “หนังสือสำหรับเด็กไม่จำเป็นต้องมีแต่สีสวยงามเท่านั้น หากหนังสือภาพขาว-ดำหรือสีทึบก็จะเป็นหนังสือที่ดีสำหรับเด็กได้ ถ้าสามารถสื่อสารอารมณ์ของเรื่องได้ หนังสือที่ระดับโลกหลายเล่มที่ครองใจเด็กมาอย่างยาวนานก็เป็นหนังสือภาพ ขาวดำ” (ปิยพร เศรษฐศิริไพบูลย์, 2558)

2. ความพึงพอใจในหนังสือนิทานภาพประกอบสำหรับเด็ก เรื่องกุมารทอง พบว่าเด็กมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยวางโครงเรื่องที่เกี่ยวกับมิตรภาพของเด็กในโลกต่างมิติ ซึ่งมีทั้งความรัก ความเสียสละและการผจญภัย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าผืนนั้นไม่น่ากลัวแต่กลับน่าสงสารและอยากช่วยเหลือด้วยความอ่อนโยน ซึ่งเพิ่มพูนจินตนาการได้อย่างกว้างไกล ตัวละครสร้างแบบดัดทอนรูปทรงและเป็นในรูปแบบเกินจริงสามารถแสดงอารมณ์ที่หลากหลาย และเสริมจินตนาการ ต่อยอดเรื่องราวได้อย่างไร้ขีดจำกัด ภาพประกอบฉากบางส่วนออกแบบเป็นของเล่นที่ไม่มีอยู่จริงทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และเห็นภาพแบบกึ่งจริงกึ่งฝันสีที่ใช้มีความเรียบง่ายแต่เน้นสีเข้มหนักสดเพื่อกระตุ้นความสนใจ

3. ความสามารถในการสรุปเนื้อหาและการวิเคราะห์ของเด็กหลังจากอ่านหนังสือหนังสือ เรื่องกุมารทอง พบว่า เด็กสามารถสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาได้ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้สอดแทรกคติธรรมไว้แบบไม่ยัดเยียดจนเกินไป แต่เด็กสามารถที่จะซึมซับจากเรื่องราวและวิเคราะห์จากการดำเนินเรื่องของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับความรักความเสียสละระหว่างเพื่อนด้วยเรื่องที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยที่มีข้อจำกัดในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะในนักเรียนชั้นปฐมวัย อายุระหว่าง 6-9 ปี ของโรงเรียนวัดศาลาท่าทราย อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ซึ่งอาจนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่กว้างขวางออกไป
2. การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กจำเป็นต้องพัฒนาเทคนิคการสร้างภาพประกอบให้มีความหลากหลาย คงเอกลักษณ์ความเป็นไทยและเกิดเป็นงานศิลปะร่วมสมัย

รายการอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ปิยพร เศรษฐศิริไพบูลย์. (ม.ป.ป.). **หนังสือสำหรับเด็ก**. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://www.taiwisdom.org/bkvschdnt/artcl17>
- รพินทร ฌ กลาง คงสมบูรณ์. (17 ตุลาคม 2555). **หนังสือดีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/523>
- วินัย รอดจ่าย. (2544). **การเขียนและจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: ตะเกียงทอง.

